

Rintarauhasten kuvantamistutkimukset ja toimenpiteet

Sisällys

Rintarauhasten kuvantamistutkimukset ja toimenpiteet.....	1
Yleistä	1
Alle 35-vuotiaat ja raskaana olevat	2
35-vuotiaat ja sitä vanhemmat	2
Rinnan abskessit.....	2
Vuodepotilaat	2
Tutkimusten tilaaminen.....	2
Lähetteen tiedot.....	2
Vertailukuvat	2
Tulkki	2
Potilasohjeet	3
Rintarauhasen röntgentutkimus eli mammografia	3
Kliinisen mammografian indikaatiot	3
Rintarauhasten ultraäänitutkimus tai –toimenpide.....	4
Rintarauhasen tiehyeen varjoainetutkimus eli duktografia	4
Rintarauhasen tiehyeen merkkkaus väriaineella.....	5
Rintarauhasen muutoksen merkintä radioaktiivisella jyvällä	5
Rintarauhasen muutoksen poisto röntgenosastolla (vakuumipoisto tai vakuuminäytteenotto) ...	6
Rintarauhasten magneettikuvaus	7
Kirjallisuutta	7

Yleistä

Rintarauhasten tutkimukseen ja kuvantamisohjattuun toimenpiteeseen tulee olla lääkärin lähete (Apotissa ns. määräys). HUSissa tehdään mammografia- ja ultraäänitutkimuksia sekä rintojen magneettitutkimuksia vain kliinisin indikaatioin.

HUS Kuvantaminen ei tee rintasyöpäseulontaa. Rintasyöpäseulontaan kuuluvat 50–69-vuotiaat oireettomat naiset, jotka saavat kutsun omasta seulontayksiköstään. Kutsu on voimassa kyseisen vuoden ajan.

Alle 35-vuotiaat ja raskaana olevat

- Ensijainen kuvantamistapa on rintojen ultraäänitutkimus.

35-vuotiaat ja sitä vanhemmat

- Ensijainen kuvantamistapa on mammografia. Radiologi arvioi mahdollisen ultraäänitutkimuksen ja biopsian tarpeellisuuden ja kiireellisyyden.

Rinnan abskessit

- Rintarauhasen abskessien tyhjennys tehdään hoitavan sairaalan tai lähimmän päivystävän sairaalan röntgenosastolla.

Vuodepotilaat

- Vuodepotilaan rintarauhasen tutkimus tulee tehdä ultraäänellä hoitavan sairaalan röntgenosastolla.

Tutkimusten tilaaminen**Lähetteen tiedot**

Lähteessä tulee ilmetä

- rintatautihistoria
- ajankohtainen oire
- kliininen löydös

Vertailukuvat

Läheftävän yksikön on tilattava tai varmistettava potilaalta, että aiemmat rintojen mammografia-, ultraääni- ja magneettikuvat toimitetaan röntgeniin. Potilaan tulee tuoda mahdolliset yksityispuolella otetut vertailukuvat ja lausunnot mukanaan tai tilata yksityiset kuvat sähköisesti HUS-arkistoon.

Läheftävä yksikkö informoi potilasta siitä, miten potilastietoja käytetään.

Tulkki

Jos potilas tarvitsee tulkkia, läheftävä yksikkö tilaa tulkin.

Potilasohjeet

Potilaan on hyvä varata tutkimuksessa käyntiin aikaa vähintään tunti ja magneettitutkimukseen vähintään kaksi tuntia, ks. tarkemmin potilasohjeet. Potilasohjeet suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi löytyvät osoitteista

hus-kuvantaminen.fi > Potilasohjeet laboratoriot ja kuvantaminen, hus.fi/bilddiagnostik > Patientanvisningar laboratorier och bilddiagnostik ja hus-imaging.fi > Patient instructions laboratories and imaging.

Rintarauhasen röntgentutkimus eli mammografia

Kliinisen mammografian indikaatiot

- Rinnan uusi kyhmy.
- Ihon tai nännin uusi sisään vetäytyminen.
- Nännin tai nännipihan ihottuma.
- Kirkas väritön, kirkas kellertävä tai verinen erityis rinnasta (maitomaisen, paksun keltaisen tai vihertävän eritteen syy on yleensä hormonaalinen eikä se edellytä radiologisia lisäselvittelyjä).
- Rinnan tulehdus ei-imettävillä naisilla.
- Yli kuukauden kestänyt rinnan paikallinen kipu. Ilman muita löydöksiä syklinen kipu ei tarvitse kuvantamistutkimuksia.
- Rinnan abskessiepäily (päivystysindikaatio).
- Korkean rintasyöpäriskin omaavat potilaat, joilla on seurantasuositus yliopistosairaalasta.
- Rintasyöpäpotilaat (ei seulontaikäiset), voimassa olevien kansallisten suositusten mukaisesti.
- Hormonikorvaushoidon aloitus alle 50-vuotiailla.

Tutkimukseen valmistautuminen

- Ei esivalmisteluja.

Jälkihoito

- Ei jälkihoitoa.

Rintarauhasten ultraäänitutkimus tai –toimenpide

Indikaatiot

Alle 35-vuotiaiden ensisijainen kuvantamistapa on rintojen ultraäänitutkimus. Indikaatiot ovat samat kuin mammografiatutkimuksessa. Radiologin harkinnan mukaan tutkimusta voidaan täydentää mammografiatutkimuksella.

Tutkimukseen tai toimenpiteeseen valmistautuminen

Ei esivalmisteluja.

Tutkimus ja toimenpide

Tarvittaessa ultraäänitutkimuksen yhteydessä voidaan ottaa neulanäyte tai tyhjentää neste-ontelo.

Jälkihoito

Rinnan UÄ-tutkimus ei vaadi jälkihoitoa.

Toimenpiteen jälkeen pistoskohta tulee pitää kuivana vuorokausi tulehdusriskin vuoksi. Potilaille annetaan toimenpiteen jälkeen jälkihoito-ohje röntgenistä.

Potilasohje: suomeksi [Rintarauhasten ultraäänitutkimus ja mahdollinen toimenpide](#), ruotsiksi [Ultraljudsundersökning av bröstkörtlar och en eventuell åtgärd](#) ja englanniksi [Ultra-sound examination of the breasts and possible procedure](#).

Rintarauhasen tiehyeen varjoainetutkimus eli duktografia

Indikaatiot

Indikaatio on kirkas tai verinen erite rinnasta. Jodiallergia on kontraindikaatio.

Tutkimukseen valmistautuminen

Rintaa ei saa puristaa ennen tutkimusta, ettei tiehyt tyhjene. Muuten vuotavan tiehyeen löytäminen voi olla vaikeaa.

Jälkihoito

Ei jälkihoitoa.

Potilasohje: suomeksi Rintarauhasen tiehyeen varjoainetutkimus, ruotsiksi [Kontrastmedel-sundersökning av körtelgång i bröstkörtel](#) ja englanniksi [Breast ductography](#).

Rintarauhasen tiehyeen merkkkaus väriaineella

Toimenpiteeseen valmistautuminen

Jodiallergia on kontraindikaatio.

Rintaa ei saa puristella tutkimuspäivänä, ettei tiehyt tyhjene. Muuten vuotavan tiehyeen löytäminen voi olla vaikeaa. Rintarauhasen tiehyeen väriainemerkkkaus ei vaadi muita esivalmisteluja.

Toimenpide

Merkkkaus tehdään leikkauspäivän aamuna. Toimenpide kestää noin 60 minuuttia.

Jälkihoito

Ei jälkihoitoa.

Potilasohje: suomeksi [Rintarauhasen tiehyeen merkkkaus väriaineella](#), ruotsiksi [Märkning av körtelgång i bröstkörtel med färgämne](#) ja englanniksi [Marking of a breast duct with contrast dye](#).

Rintarauhasen muutoksen merkintä radioaktiivisella jyvällä

Toimenpiteeseen valmistautuminen

Ei esivalmisteluja.

Toimenpide

Kudosmuutos merkitään ennen leikkausta pienellä radioaktiivisella jyvällä. Toimenpide kestää noin 30 minuuttia, mutta käyntiin tulee varata aikaa 2 tuntia.

Jälkihoito

Säteilysuojelusyistä potilas ei saa pitää alle 1-vuotiasta lasta pitkän aikaa rintaansa vasten ennen kuin radioaktiiviset jyvät on poistettu.

Jos potilas matkustaa ulkomaille ennen leikkausta, hän voi pyytää röntgenosastolta todistuksen radioaktiivisista jyvistä rajavartiolaitosta varten.

Potilasohje: suomeksi [Rintarauhasen muutoksen merkintä radioaktiivisella jyvällä](#), ruotsiksi [Förändringen i bröstkörteln markeras med ett radioaktivt korn](#) ja englanniksi [Marking of a breast change with a radioactive seed](#).

Rintarauhasen muutoksen poisto röntgenosastolla (vakuumpoisto tai vakuuminäytteenotto)

Toimenpiteeseen valmistautuminen

Verenohennuslääkitys ennen toimenpidettä:

- Marevan: saa jatkua, jos INR on ollut < 3 edellisen 6 kk ajan.
- Asetyyლისისყილიჰაპოო sisältävät lääkkeet: saavat jatkua.
- Plavix: hoitava lääkäri arvioi tämän tapauskohtaisesti.
- Uudet antikoagulantit (NOAC/DOAC) mm. Xarelto, Eliquis: tauotus 1 vrk.
- Omega 3-valmisteet: lopetettava toistaiseksi.

Toimenpiteeseen tullessa potilaan on hyvä ottaa mukaan tukevat rintaliivit tai toppi.

Toimenpide

Toimenpide voidaan tehdä joko ultraääni- tai mammografiaohjauksessa.

Jälkihoito

Toimenpiteen jälkeen pistoskohta tulee pitää kuivana vuorokausi tulehdusriskin vuoksi. Kahden vuorokauden ajan potilaan tulee välttää fyysistä rasitusta ja käyttää rintaliivejä tai tiukkaa toppia. Viikon kuluttua toimenpiteestä haavateipit voi poistaa, ja potilas voi käydä saunassa, kylvyssä ja uimassa.

Potilaalle annetaan toimenpiteen jälkeen jälkihoito-ohje röntgenosastolta.

Potilasohje: suomeksi [Rintarauhasen muutoksen poisto röntgenosastolla](#) ja ruotsiksi [Borttagning av förändring i bröstkörtel på röntgenavdelning](#) ja englanniksi [Removal of a breast change in an X-ray unit](#).

Rintarauhasten magneettikuvaus

Rintojen magneettikuvaukseen potilaat saavat lähetteen erikoissairaanhoidosta.

Tutkimukseen valmistautuminen

Kuvaus tehdään yleensä kuukautiskierron 7.–14. päivien välisenä aikana (kuukautisten alkamispäivä on kuukautiskierron ensimmäinen päivä). Tutkimuksen ollessa kiireellinen, kuvaus voidaan tehdä myös kuukautiskierron muuna aikana. Jos potilaalla ei ole kuukautisia, kuvausajankohdalla ei ole väliä.

Turvallisen tutkimuksen takaamiseksi potilaalta tulee yksityiskohtaisesti tarkastaa mahdolliset kehossa olevat vierasesineet.

Raskaus on rintojen magneettikuvauksen kontraindikaatio. Kuume voi aiheuttaa myös kontraindikaation magneettitutkimukseen.

Mikäli potilaalla on jokin vierasesine, tai potilaan yleistila vaatii tarkempaa tarkastelua, pyydämme soittamaan tutkimuksen tekevään magneettikuvausyksikköön.

Tutkimus

Rintojen magneettikuvauksessa potilas on vatsallaan. Erityisen tärkeää kuvauksen onnistumisen kannalta on potilaan liikkumattomuus. Kuvauslaite on kovaääninen, joten potilaan kuulu suojataan sekä korvatulpilla että kuulosuojaimilla. Rintojen magneettitutkimuksissa käytetään laskimoon annettavaa gadolinium-pohjaista tehosteainetta. Kuvaus kestää noin 30 minuuttia.

Jälkihoito

Ei jälkihoitoa.

Mikäli tarvitsette lisäohjeita, pyydämme ystävällisesti ottamaan yhteyttä röntgenhenkilökuntaan.

Kirjallisuutta

Rintasyövän valtakunnallinen diagnostiikka- ja hoitosuositus 2021, Suomen Rintasyöpäryhmä RY